

ADRIANA-FLORINA BĂLĂȘOIU

**PROTECȚIA DREPTULUI LA UN PROCES ECHITABIL ÎN
CADRUL CONTENCIOSULUI ADMINISTRATIV ȘI FISCAL**

ADRIANA-FLORINA BĂLĂȘOIU

**PROTECȚIA DREPTULUI LA UN PROCES
ECHITABIL ÎN CADRUL CONTENCIOSULUI
ADMINISTRATIV ȘI FISCAL**

Copyright © 2014 **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BĂLĂȘOIU, ADRIANA FLORINA

**Protecția dreptului la un proces echitabil în cadrul
contenciosului administrativ și fiscal / Adriana Florina
Bălășoiu. - București : Pro Universitaria, 2014**

Bibliogr.

ISBN 978-606-647-977-6

351.95(498)

*Prezenta lucrare de doctorat este rezultatul cercetărilor realizate în cadrul proiectului **Creșterea calității și a competitivității cercetării doctorale prin acordarea de burse, POSDRU/88/1.5/S/49516, Beneficiar - Universitatea de Vest din Timișoara, proiect implementat în parteneriat cu Universitatea din Craiova și cu Fraunhofer Institute For Integrated Systems And Device Technology, cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013.***

INTRODUCERE

Înainte de a trece la expunerea propriu-zisă a subiectului prezentei lucrări, se impun câteva precizări preliminare. În cuprinsul acestora urmează a fi definite principalele noțiuni care vor fi folosite în lucrare, domeniul lor de aplicare și raporturile dintre ele.

Dreptul la un proces echitabil reprezintă cvasitotalitatea garanțiilor procedurale destinat să protejeze drepturile fundamentale substanțiale. Din această perspectivă dreptul la un proces echitabil este mijlocul prin care celorlalte drepturi fundamentale li se conferă protecție judiciară.

Dreptul la un proces echitabil este regăsit în art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar în dreptul românesc își are corespondentul în art. 21 din Constituția României unde este reglementat accesul liber la justiție. În interiorul acestui din urmă articol se arată că „(...) *Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil*”.

Articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, denumită în continuare Convenție, are următorul conținut:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, mai ales, dreptul :

a. să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa ;

b. să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale ;

c. să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare remunerării unui apărător, să poată fi asistat gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer ;

d. să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării ;

e. să fie asistat gratuit de un interpret, dacă nu înțelege sau nu vorbește limba folosită la audiere.”

Convenția garantează două tipuri de drepturi: unele de natură **materială** și altele de natură **procedurală**, menite să asigure eficiența celor din prima categorie. Realizarea unei

protecții eficiente a drepturilor omului nu este posibilă decât prin instituirea unor garanții fundamentale de procedură, de natură să întărească mecanismul de apărare al acestor drepturi.

Aplicațiile dreptului la un proces echitabil în domeniul contenciosului administrativ și fiscal sunt importante tocmai pentru acest fapt. Raporturile de drept administrativ, de drept fiscal și cele de drept procesual administrativ și fiscal implică importante drepturi individuale, în special cu un conținut patrimonial. Astfel, prin acest tip de raporturi pot fi afectate atât dreptul de proprietate privată, cât și alte drepturi patrimoniale ale persoanelor. Puterile speciale de care dispun reprezentanții statului în cadrul acestor tipuri de raporturi juridice duc la crearea unui pericol sporit de limitare excesivă a acestor drepturi fundamentale. În aceste condiții mijloacele procedurale de protecție conferite de dreptul la un proces echitabil prezintă o importanță deosebită. Aceasta este confirmată de faptul că mai mult de jumătate din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare, Curtea) este legată de art.6.

Modalitatea de soluționare a cauzelor aduse în atenția Curții de la Strasbourg are implicații majore în sancționarea în viitor a statelor care sunt parte la Convenție și care nu țin cont de interpretările pe care această instanță le dă textelor convenționale. Curtea Europeană este o instanță independentă care verifică respectarea Convenției, iar posibilitatea sesizării acesteia este deschisă oricărei persoane fizice sau juridice. Așadar, sancționarea unui stat pentru încălcarea Convenției este cu atât mai probabilă cu cât orice persoană care consideră că i-au fost aduse atingeri vreunui drept fundamental se poate adresa printr-o plângere instanței de la Strasbourg.

Prin urmare, datorită faptului că deciziile Curții formează un corp comun cu textul Convenției trebuie avută în vedere în permanență interpretarea pe care o dă aceasta noțiunilor „autonome” dezvoltate prin jurisprudența sa și nu celei impuse de sistemul juridic intern.

Se poate observa că nu putem vorbi de drept la un proces echitabil fără a aduce în discuție conceptul de libertate.

Conceptul de libertate este unul pe cât de complex, pe atât de greu de definit. Termenul suportă două accepțiuni: una filosofică și una juridică. Aceea filosofică privește omul în sine¹, este libertatea absolută a spiritului pe care Hegel o numește cunoaștere ca gândire a ființei în sine, întoarcere a subiectului către sine însuși și eliberare de determinările spațio-temporale și care la antici se identifică cu ideea de autocunoaștere absolută prin ajungerea la *sophia*, la divinul din om.

Cât despre accepțiunea juridică a noțiunii de libertate, aceasta este o trăsătură a omului social, deci a omului integrat în societate², fiindcă ea nu poate fi pusă în discuție decât prin raportare la două concepte esențiale : acela de putere organizată și acela de individ.³ De asemenea, libertatea poate fi definită ca fiind „puterea de autodeterminare pe care o are un individ⁴ sau libertatea juridică poate fi concepută ca libertate-autonomie și ca libertate-participare. *Libertatea-autonomie* este acea modalitate de a concepe

¹ Dan Claudiu Dănișor, „Drept constituțional și instituții politice, vol. I. Teoria generală”, Editura C.H.Beck, București, 2007, p. 518.

² *Ibidem*.

³ Yves Madiot, „Droits de l'homme”, Editura Masson, Paris, 1991, p. 5.

⁴ Sebastian Rădulețu, „Libertăți fundamentale”, Editura Didactică și pedagogică, București, 2008, p. 16.

libertatea care presupune existența unei sfere individuale în care puterea statală nu se poate amesteca, deci ea reprezintă un drept care se afirmă în opoziție cu statul, iar *libertatea-participare* este cea care întregește libertatea-autonomie prin cooptarea individului la exercitarea puterii politice, aceasta fiind condiția *sine qua non* a menținerii libertății acestuia.¹

Având conturate noțiunile la care se va face apel, trebuie punctate unele aspecte ce stau la baza interpretărilor și rezultatelor prezentului demers. Curtea Europeană consacră prin intermediul dreptului la un proces echitabil „**principiul fundamental al preeminenței dreptului**”². Astfel, tocmai în considerarea acestui fapt a și subliniat necesitatea unei **interpretări extensive** a textului articolului 6: „Într-o societate democratică în sensul Convenției, dreptul la un proces echitabil ocupă un loc atât de important încât o interpretare restrictivă a art. 6 § 1 nu ar corespunde cu obiectul și scopul acestei dispoziții”.³

Interpretarea acestor noțiuni se realizează de o manieră circulară,

unele prin altele. Astfel, noțiunea de democrație ca formă de organizare și conducere politică a societății implică noțiunile de suveranitate, *demos*, stat de drept.

Legătura între *suveranitate* și respectul drepturilor fundamentale este evidentă atât din perspectiva suveranității interne (suveranitate în stat) cât și a suveranității externe (independență)⁴. Suveranitatea internă a statelor își găsește limita în acordul suveranităților lor externe. În acest sens al universalizării drepturilor omului, tradus din punct de vedere juridic printr-o anumită limitare a suveranității statale în această materie, se recunoaște drepturilor omului un caracter obiectiv, concretizat în limitări aduse puterii de derogare de la tratatele la care este parte statul și prin stabilirea unui drept de ingerință. Ca o expresie a faptului că drepturile omului nu trebuie etatizate, Convențiile de protecție a acestora creează „drepturi direct subiecților de drept”. Dreptul de ingerință relevat anterior nu reprezintă un amestec brutal în treburile interne ale unui stat, ci doar instituirea unui mecanism internațional de protecție a drepturilor persoanelor. Acestea pot invoca textele ratificate în fața jurisdicțiilor interne și pot utiliza mecanismele de garanție prevăzute de acestea.⁵

Dacă sursa suveranității este poporul suntem în prezența unei democrații, ca modalitate de exercițiu a suveranității. Pornind tocmai de la faptul că **acest termen de „democrație” trebuie înțeles ca o procedură care își pune mereu principiul în discuție**, pentru a nu fi lipsit de orice conținut concret, această reconstrucție permanentă este în deplin acord cu principiile pe care le exprimă și Curtea Europeană prin hotărârile sale, evidențiindu-se încă o dată necesitatea de a cunoaște jurisprudența recentă a

¹ Dan Claudiu Dănișor, „*Drept constituțional și instituții politice, vol. I. Teoria generală*”, Editura C.H.Beck, București, 2007, p. 519-520.

² Hotărârea din 26 aprilie 1979, pronunțată în cauza *Sunday Times c. Regatului Unit al Marii Britanii*; Hotărârea din 28 iunie 1978, pronunțată în cauza *König c. Germaniei*, prin care o dată în plus se arată și că „autoritatea și imparțialitatea puterii judiciare trebuie înțelese în sensul Convenției”; Hotărârea din 21 februarie 1975, pronunțată în cauza *Golder c. Regatului Unit al Marii Britanii*.

³ Hotărârea din 23 octombrie 1990, pronunțată în cauza *Moreira de Azevedo c. Portugaliei*; Hotărârea din 17 ianuarie 1970, pronunțată în cauza *Delcourt c. Belgiei*.

⁴ Dan Claudiu Dănișor, „*Drept constituțional și instituții politice, Vol. I. Teoria generală*”, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 75.

⁵ *Ibidem*.

acesteia. Democrație înseamnă alăturarea a două concepte: cel de *demos* și cel de *kratos*. Primul trebuie înțeles ca o funcție (rezultat al unei „autofragmentări a adunării indivizilor într-o funcție majoritară și una minoritară, mulțimile rezultate fiind continuu interșanjabile”), semnificația acestuia de popor putând fi definită doar prin *kratos* ca o putere a *demosului* cu necesitate limitată tocmai datorită convertibilității minorităților în majoritate.¹

România este *stat de drept* conform dispoziției din art. 1 alin. (3) din Constituție, având un caracter normativ, imperativ și impune principiile certitudinii dreptului și securității juridice, prin urmare noțiunea de stat de drept este una constructivă, nu aditivă.²

Pentru a fi în prezența unui stat de drept, ierarhizarea normelor juridice este o primă condiție formală. Această precizare este importantă prin prisma faptului că modul în care este înțeleasă respectarea ierarhiei normative face să devină efectiv controlul aferent fiecărei trepte a acesteia. Controlul aferent respectării superiorității ierarhice poate fi unul al constituționalității (al proiectelor de lege de revizuire, al legilor, al tratatelor), unul al convenționalității legilor, dacă tratatele internaționale sunt superioare legilor, unul al legalității actelor administrative normative, precum și unul al conformității actelor de aplicare.

Controalele trebuie date în competența unor organe suficient de independente față de stat, judiciare sau cu un statut echivalent acestora și care să lucreze după proceduri judiciare.

Așadar, *preeminența dreptului* este strâns legată de sistemul juridic, înțeles ca un sistem normativ ierarhizat, calitatea și claritatea acestuia fiind subsumate unor reguli de ierarhizare proprii, în care ierarhia normativă rezultă din ierarhia valorilor. Dintr-un unghi de vedere particular, cel al coerenței, ne interesează *securitatea juridică a persoanelor*. Aceasta este garantată în statul de drept și se bazează pe caracterele dreptului într-un astfel de stat: certitudinea și faptul că trebuie să fie bazat pe anumite valori. Certitudinea implică accesibilitatea și neretroactivitatea normei juridice precum și caracterul previzibil al schimbărilor normative. Accesibilitatea se referă la caracterul public al regulii juridice, precum și la claritatea exprimării regulii. Exigența de securitate juridică este fundamentată pe lângă precizia dreptului și pe completitudinea acestuia, în sensul că acesta nu poate prezenta lacune („nu există nimic în afara dreptului”, neclaritatea legii sau omisiunea legislativă este completată de principiile generale ale dreptului)³.

Prin urmare, statul de drept material, are ca element central drepturile și libertățile materiale, iar ca procedură centrală procesul echitabil, ca o garanție generală a efectivității drepturilor și libertăților. Transformarea conceptului de stat de drept dintr-unul formal într-un concept material se realizează și prin constituționalizarea progresivă a libertăților

¹ *Idem*, pp. 78-79, 83-84.

² Pentru analiza consistenței normative a statului de drept, precum și a mecanismelor formale ce trebuie să realizeze conținutul dreptului, a se vedea Dan Claudiu Dănișor, „*Constituția României comentată. Titlul I. Principii generale*”, Editura Universul Juridic, București, 2009, pp. 39-42.

³ D.C. Dănișor, Ion Dogaru, Gh. Dănișor, „*Teoria generală a dreptului*”, Editura C.H. Beck, București, 2006, pp. 97-100.

fundamentale¹. Existența unei astfel de constituții reprezintă o garanție, în acord cu **finalitatea Convenției**, de a realiza protecția libertăților nu doar împotriva celorlalți subiecți sau a acțiunii administrative, ci chiar a Legislativului însuși.

Convenția reglementează două drepturi procedurale ce se concretizează în garanții cu privire la punerea în valoare a libertăților individuale ce trebuie recunoscute în fața instanțelor judiciare. Se referă la art. 6 despre care am amintit și art. 13 prin care se recunoaște titularilor drepturilor pe care Convenția le reglementează „dreptul la un recurs efectiv” în fața instanțelor naționale, în cazul încălcării acestor drepturi de către autoritățile interne. Prin aceste texte convenționale se subliniază că nu este suficientă consacrarea unor drepturi substanțiale, ci este necesar ca ele să fie puse în valoare prin mecanisme corespunzătoare, adică prin garanțiile fundamentale de ordin procedural². Așadar, nu trebuie uitat în nicio clipă că statul nu are doar **o obligație negativă** de a nu aduce atingere drepturilor și libertăților, ci **și o obligație pozitivă**, aceea de a asigura toate mijloacele necesare pentru valorificarea drepturilor, de a contribui la stabilirea mecanismelor unui regim democratic³. Iar din această perspectivă, trebuie făcută precizarea că acest drept de ordin procesual prin raportare la substanța lui, poate fi analizat și ca un adevărat drept substanțial, cu sancțiunea specifică în caz de nerespectare a uneia din componentele sale⁴.

Art. 11 din Constituția României stabilește, cu valoare de principiu, obligația statului român de a îndeplini întocmai și cu bună-credință îndatoririle ce-i revin din tratatele la care este parte, precum și faptul că tratatele ratificate de Parlament fac parte din dreptul intern. Este vorba despre *un sistem monist* care exclude, în principiu, orice dualitate între ordinea juridică internă și cea internațională. Cele expuse mai sus se traduc prin aceea că monismul stabilit prin art. 11 înlătură necesitatea de a adopta norme de drept intern prin care să fie încorporate normele internaționale convenționale. Totodată, art. 20 din Constituția României prevede că drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu tratatele la care România este parte. În plus, prin alin. (2) al aceluiași articol se statuează faptul că în cazul neconcordanțelor între legile interne și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului au prioritate tratatele internaționale, cu excepția situației când Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.

Având în vedere că România a ratificat Convenția Europeană a Drepturilor Omului în 1994, **prin prisma art. 11 și 20 din Constituție** aceasta face parte integrantă din ordinea juridică internă și are o valoare supralegislativă. Prin urmare, dreptul la un proces echitabil prevăzut de Convenție prezintă o importanță deosebită, fiind necesară cunoașterea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Aceasta deoarece este

¹ Pentru mai multe detalii în privința terminologiei utilizate în materie, drepturi ale omului, libertăți publice sau libertăți fundamentale, a se vedea Sebastian Rădulețu, „*Libertăți fundamentale*”, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București, 2006, pp. 25-29.

² Corneliu Bîrsan, „*Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. I. Drepturi și libertăți*”, Editura All Beck, București, 2005, p. 393.

³ Sebastian Rădulețu, „*Libertăți fundamentale*”, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București, 2008, p. 28.

⁴ Corneliu Bîrsan, *op. cit.*, p. 394.

vorba despre „un sistem jurisprudențial unic, care reprezintă un drept cutumiar internațional și un regim autoreferențial”¹.

Secțiunea I. Considerații introductive privind exercitarea dreptului la un proces echitabil în cadrul contenciosului administrativ și fiscal

În primul rând, garanțiile procesului echitabil se aplică întotdeauna în cazul unei „conestații privitoare la drepturi și obligații cu caracter civil” sau în cazul unei „acuzatii în materie penală”. În acest sens, trebuie analizat în ce măsură în materia dreptului administrativ sau a celui fiscal se poate pune problema unor astfel de garanții.

În al doilea rând, se impune analiza noțiunii de „instanță (...) care va decide” și care este întinderea protecției articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Convenția are un caracter evolutiv (dreptul european al drepturilor omului nu este static) relevat de Curtea Europeană prin jurisprudența sa, în sensul în care consideră că protecția **efectivă** a libertăților fundamentale nu permite o interpretare restrânsă la condițiile de acum 50 de ani.² Având în vedere acest lucru precum și principalele metode de interpretare utilizate de Curte pot fi antamate răspunsurile la problemele supuse analizei.

Metodele sau principiile de largă aplicabilitate în jurisprudența Curții sunt: **principiul noțiunilor autonome, principiul marjei de apreciere a statului și principiul proporționalității**. Acestea se suprapun peste principiul preeminenței dreptului și raportarea la o societate democratică. De asemenea, trebuie întotdeauna avut în vedere principiul examinării *in concreto* a plângerii prin raportare la condițiile speciale ale speței.

Curtea Europeană poate fi sesizată fie printr-o plângere interetatică, fie printr-o plângere individuală (după epuizarea căilor de atac interne), ea căutând, de regulă, să examineze doar problemele concrete ale cauzei, fără o analiză *in abstracto* a textului legal intern. Curtea nu are în niciun caz sarcina, atunci când își exercită controlul, să se substituie instanțelor interne competente, ci pe aceea de a verifica din perspectiva articolului reclamat a fi fost încălcat, hotărârile pe care le-au pronunțat acestea în virtutea puterii lor de apreciere. Dar asta nu înseamnă că ea trebuie să se limiteze la a cerceta dacă statul pârât a făcut uz de această putere cu bunăcredință, cu grijă și în mod rezonabil: ea trebuie să evalueze ingerința din perspectiva întregii cauze pentru a stabili dacă ea a fost "proporțională cu scopul legitim urmărit" și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica par să fie "pertinente și suficiente"³, bazându-se, în plus, pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante⁴.

Revenind la cele trei chestiuni – câmpul de aplicare al art. 6, noțiunea de instanță și persoanele cărora li se asigură protecție prin articolul în discuție – se poate schița ce reprezintă fiecare din ele.

¹ Radu Chiriță, „Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentarii și explicații. Volumul I.”, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 6.

² Hotărârea din 27 septembrie 1990, pronunțată în cauza *Cossey c. Regatului Unit al Marii Britanii*; Hotărârea din 16 decembrie 1992, pronunțată în cauza *Niemietz c. Germaniei*.

³ Hotărârea din 28 septembrie 2004, pronunțată în cauza *Sabou și Pîrcălab c. României*.

⁴ Hotărârea din 25 noiembrie 1997, pronunțată în cauza *Zana c. Turciei*.

Articolul 6 își întinde **protecția asupra „oricărei persoane”**, putând fi invocat atât de persoanele fizice cât și de cele juridice, inclusiv de drept public¹.

Instanța în fața căreia articolul 6 este aplicabil este orice instanță ce se pronunță cu privire la o contestație ce poartă asupra drepturilor și obligațiilor cu caracter civil sau cu privire la o contestație în materie penală². Spre exemplu, în virtutea principiului noțiunilor autonome dezvoltate prin jurisprudența Curții, **tribunal**, în sensul Convenției, este sinonim cu „jurisdicție”³. Pe de altă parte, ori de câte ori statele părți la Convenție au instituit proceduri de apel sau de recurs și acestea vor fi supuse exigențelor unui proces echitabil⁴, la fel și procedurile extraordinare.⁵ Tot aici, trebuie precizat că un organ jurisdicțional pentru a fi socotit tribunal trebuie să fie independent față de puterea executivă și față de părți și să ofere anumite garanții procedurale, iar judecătorii să nu fie supuși nici unei autorități în desfășurarea activității lor.⁶

Așadar, „procesul echitabil” decurge din două categorii de garanții privind judecătorul pe de o parte și procedura în sine, pe de altă parte.⁷ *Echitatea procedurii este compusă, așa cum reiese din interpretarea art. 6, din trei garanții complementare: dreptul de a fi ascultat în mod echitabil, publicitatea procedurii și termenul rezonabil al procedurii.*

În jurisprudența constantă a Curții s-a conturat noțiunea de „tribunal” prin rolul său jurisdicțional de a tranșa pe baza normelor de drept, în urma unei proceduri prestabilite, orice chestiune care este de competența sa.⁸ De asemenea ca un criteriu de definire a noțiunii se au în vedere și efectele deciziilor pronunțate în spețe. Dar, în materia contenciosului administrativ criteriile acestea sunt multiple și nu întotdeauna clar definite.

În opinia Curții este posibil ca și autoritățile administrative din diverse țări europene să fie considerate tribunale, contrar doctrinei franceze. În orice caz, evoluția jurisprudențială a Consiliului de Stat (în Franța) relevă tendința de a supune administrația controlului său jurisdicțional.

Caracteristicile unui tribunal impuse de articolul 6 sunt: să fie stabilit prin lege, să fie independent și să fie imparțial. Cele două garanții de independență și de imparțialitate sunt distincte dar complementare, una dintre ele putând fi îndeplinită fără a fi cealaltă, însă ar reprezenta o încălcare a prevederilor convenționale. Prin cauza *Zand c. Austria*⁹ s-a specificat aceea că organizarea sistemului judiciar într-o societate democratică nu trebuie lăsată la discreția executivului, dar, acest lucru nu înseamnă că nu pot fi organizate de către acesta anumite detalii organizatorice, schema principală fiind însă rezultatul unei legi a Parlamentului. Aceasta este interpretarea sintagmei „tribunal stabilit

¹ Hotărârea din 28 iunie 1978, pronunțată în cauza *König c. Germaniei*.

² Hotărârea din 10 iulie 1984, pronunțată în cauza *Guincho c. Portugaliei*.

³ Radu Chiriță, *op. cit.*, p. 15.

⁴ Hotărârea din 17 ianuarie 1970, pronunțată în cauza *Delcourt c. Belgiei*; Hotărârea din 23 noiembrie 1993, pronunțată în cauza *Poitrinol c. Franței*.

⁵ Hotărârea din 9 iulie 2002, pronunțată în cauza *Fălcoianu și alții c. României*.

⁶ Hotărârea din 8 iunie 1976, pronunțată în cauza *Engel și alții c. Pays-Bas*.

⁷ Laurent Sermet, „*Convention Européenne des Droits de l'Homme et Contentieux Administratif Français*”, Ed. Economica, Paris, 1996, pp. 207-208.

⁸ Hotărârea din 29 aprilie 1988, pronunțată în cauza *Bellos c. Suediei*; Hotărârea din 22 octombrie 1984, pronunțată în cauza *Sramek c. Austriei*.

⁹ Raport al Comisiei din 12 octombrie 1978.